

Międzynarodowa konferencja naukowa „Stosunki polsko-ukraińskie wobec rosyjskiej agresji na Ukrainę: konteksty historyczne i współczesne” (Uniwersytet Warszawski, 11–12 kwietnia 2024 r.)

Podczas gdy rosyjska agresja na Ukrainę podważyła cały system bezpieczeństwa europejskiego i światowego, stosunki między Ukrainą a Polską nabierają szczególnego znaczenia. Polska konsekwentnie wspiera Ukrainę w walce z agresorem i na jej drodze do integracji europejskiej. Dialog naukowy między Ukraińcami a Polakami jest dziś niezwykle ważny dla rozwoju szczerych stosunków opartych na wzajemnym szacunku do prawdy historycznej, rozwoju stosunków ukraińsko-polskich na zasadach zrozumienia i wzajemnego szacunku.

Międzynarodowa konferencja naukowa „Stosunki polsko-ukraińskie wobec rosyjskiej agresji na Ukrainę: konteksty historyczne i współczesne” odbyła się 11–12 kwietnia 2024 r. na Wydziale Historii Uniwersytetu Warszawskiego, który był organizatorem wydarzenia. Współorganizatorami konferencji zostały Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Edukacyjno-Naukowy Instytut Stosunków Międzynarodowych, Historii i Filozofii Czerkaskiego Uniwersytetu Narodowego im. Bohdana Chmielnickiego. Forum odbyło się przy współpracy Instytutu Ukraińskiej Archeografii i Źródłoznawstwa im. Mychajły Hruszewskiego Narodowej Akademii Nauk Ukrainy oraz Muzeum Dzieci Polskich – ofiar totalitaryzmu w Łodzi. Celem konferencji była refleksja nad uwarunkowaniami ataku Rosji na Ukrainę oraz nad jego znaczeniem dla relacji polsko-ukraińskich w aspekcie społecznym i naukowym. Spotkanie odbyło się w formie hybrydowej.

Komitet naukowy wydarzenia reprezentowali naukowczynie i naukowcy z uczelni organizujących forum: dr hab. Łukasz Niesiołowski-Spanò, prof. UW, dr hab. Marzena Zawadowska, prof. UW, dr hab. Katarzyna Błachowska, dr hab. Olga Morozowa, prof. UW, dr hab. Rafał Witkowski, prof. UAM, prof. dr hab. Andrzej Stelmach, dr hab. Bartosz Hordecki, prof. UAM, dr hab. Marek Mikołajczyk, prof. UAM, dr Oлександр Spriahailo i dr hab. Natalia Zemzulina, prof. Czerkaskiego Uniwersytetu Narodowego im. Bohdana Chmielnickiego.

Do komitetu organizacyjnego weszli historyczki i historycy z Wydziału Historycznego UW: dr hab. Katarzyna Błachowska, dr hab. Olga Morozowa, prof. UW, dr Piotr Kroll, dr Nadia Khalak, dr Olga Gaidai, dr Elżbieta Kwiecińska.

Sekretarzem naukowym konferencji była dr hab. Olga Morozowa, prof. UW.

W wydarzeniu wzięło udział 77 badaczy z Ukrainy, Polski, Niemiec i Francji. Strona ukraińska była reprezentowana przez Narodową Akademię Nauk Ukrainy (Instytut Ukraińskiej

Archeografii i Źródłoznawstwa NAN Ukrainy, Instytut Historii Ukrainy NAN Ukrainy oraz Instytut im. Iwana Krypiakiewicza NAN Ukrainy); piętnaście uniwersytetów: w Czerkasach, Kijowie, Lwowie, Łucku, Drohobyczu, Dnieprze, Izmaile, Charkowie, Iwano-Frankiwsku, Odessie; dwa archiwa (Centralne Państwowe Archiwum Organów Władzy i Rządu Ukrainy (Kijów), Archiwum Państwowe Obwodu Mikołajowskiego) i Narodowy Bank Ukrainy. Stronę polską reprezentowali przedstawiciele jedenastu uczelni wyższych: w Warszawie, Poznaniu, Krakowie, Bydgoszczy, Rzeszowie, Katowicach, Toruniu, Gdyni, Przemyślu, Częstochowie, a także Archiwum Państwowe w Piotrkowie-Trybunalskim, Południowo-Wschodni Instytut Naukowy w Przemyślu i Muzeum Dzieci Polskich – ofiar totalitaryzmu w Łodzi. Niemcy reprezentował naukowiec z Wolnego Uniwersytetu Ukraińskiego (Monachium). Badaczka z Francji jednocześnie reprezentowała Uniwersytet Paryski (Université Paris Cité), University College w Dublinie (University College Dublin) oraz Uniwersytet Jagielloński w Krakowie. W wydarzeniu wzięli także udział studentki i studenci historii Uniwersytetu Warszawskiego, Czerkaskiego Uniwersytetu Narodowego, Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku oraz przedstawiciele innych instytucji państwowych i społecznych.

Honorowymi gośćmi i uczestnikami forum byli: Andrzej Szeptycki – wiceminister nauki i szkolnictwa wyższego RP, Witalij Bilyj – radca Ambasady Ukrainy w Polsce, Oleksandr Cherevko – rektor Czerkaskiego Uniwersytetu Narodowego im. Bohdana Chmielnickiego, Rafał Witkowski – prorektor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Heorhii Papakin – dyrektor Instytutu Ukraińskiej Archeografii i Źródłoznawstwa im. Mychajły Hruszewskiego Narodowej Akademii Nauk Ukrainy w Kijowie, Ireneusz Piotr Maj – dyrektor Muzeum Dzieci Polskich – ofiar totalitaryzmu w Łodzi, Stanisław Stępień – dyrektor Południowo-Wschodniego Instytutu Naukowego w Przemyślu, Tomasz Matuszak – dyrektor Archiwum Państwowego w Piotrkowie Trybunalskim.

Dyskusje odbyły się w ramach następujących paneli:

- „Stosunki polsko-ukraińskie na przestrzeni wieków: interpretacje z przeszłości a teraźniejszość”,
- „Badania nad relacjami polsko-ukraińskimi w Polsce i na Ukrainie do wybuchu pełnoskalowej wojny rosyjsko-ukraińskiej 24 lutego 2022 r.”,
- „Relacje polsko-ukraińskie po rozpoczęciu pełnoskalowej inwazji na Ukrainę”,
- „Badania historyczne i dokumentowanie zbrodni wojennych na Ukrainie w kontekście rosyjskiej agresji. Możliwości współpracy polskich i ukraińskich naukowców”,
- „Relacje polsko-ukraińskie w zakresie bezpieczeństwa narodowego po 24 lutym 2022 r.”

Językami roboczymi konferencji były: polski, ukraiński, angielski.

Uroczyste otwarcie konferencji odbyło się 11 kwietnia 2024 r. Moderowały dr hab. Błachowska i prof. Morozowa. Historyczki otwały konferencję, powitały obecnych, przedstawiły gości honorowych i złożyły wszystkim życzenia owocnej dyskusji.

Ze słowem powitalnym do uczestników spotkania zwrócił się dr hab. Łukasz Niesiołowski-Spanò, prof. UW, Dziekan Wydziału Historii UW. W imieniu gospodarzy wydarzenia podkreślił znaczenie rozwoju stosunków polsko-ukraińskich, zwłaszcza w kontekście rosyjskiej agresji na Ukrainę, a także aktualność dyskusji naukowej na zaproponowany temat.

W swoim przemówieniu wiceminister Andrzej Szeptycki zwrócił uwagę na historyczne korzenie stosunków polsko-ukraińskich. Podkreślił rolę Polski w konflikcie ukraińsko-rosyjskim oraz współpracę Ukraińców i Polaków w kontekście wojny z Rosją.

Radca Ambasady Ukrainy w Polsce Witalij Bilyj z okazji otwarcia konferencji odczytał list Ambasadora Ukrainy w Polsce Wasyla Zwarycza, skierowany do jej uczestników:

Minęły stulecia, a rosyjski imperialny światopogląd wciąż żyje. Historia i jej pouczające lekcje na zawsze uświadomiły nam, jak ważne jest zjednoczenie naszych wysiłków w trudnych czasach, zwłaszcza teraz, gdy Kreml po raz kolejny rozpaczliwie próbuje zbudować imperium na krwi wolnych narodów. I dzisiaj stoimy ramię w ramię przeciwko rosyjskiej agresji, która po raz kolejny zagraża naszym krajom, Europie i całemu wolnemu światu. Dzisiaj, w dobie niepodległości Ukrainy i Polski, mamy wyjątkową okazję do wspólnego tworzenia lepszej przyszłości dla dobra obecnych i przyszłych pokoleń Ukraińców i Polaków oraz całej zjednoczonej Europy

– napisał Ambasador¹.

Kolejny z przemawiających, rektor Oleksandr Czerewko także podkreślił moment wspólnej historii i współpracy obu narodów:

W tych trudnych czasach, kiedy rosyjska agresja na Ukrainę podkopała cały system bezpieczeństwa europejskiego i światowego, stosunki między Ukrainą a Polską nabierają dziś szczególnego znaczenia [...] Wraz z początkiem pełnoskalowej rosyjskiej agresji na Ukrainę 24 lutego 2022 r. osiągnęły one zasadniczo inny poziom, zaczęła nabierać kształtu nowa karta wspólnej historii Ukrainy i Polski. Ukraina przekonała się, że ma wiarygodnego sojusznika – Polskę [...] Dlatego dialog naukowy z naszymi polskimi sąsiadami jest dziś niezwykle ważny dla budowania szczerych relacji opartych na wzajemnym szacunku dla prawdy historycznej, rozwoju stosunków ukraińsko-polskich w oparciu o zrozumienie i wzajemny szacunek².

Następnie dyrektor instytutu Ukraińskiej Archeografii i Źródłoznawstwa NAN Ukrainy, Heorhii Papakin zaapelował o dalszą solidarność w badaniu bieżących zagadnień historii ukraińsko-polskiej.

Z kolei dyrektor Muzeum Dzieci Polskich – ofiar totalitaryzmu, Ireneusz Piotr Maj opowiedział o dotychczasowej współpracy historyków polskich i ukraińskich w badaniu tragicznych losów dzieci podczas II wojny światowej.

Wystąpienia inauguracyjne wygłosili: prof. Andrzej Szeptycki (*Polsko-ukraińska współpraca naukowa po 24 lutego 2022 r.*), prof. Henryk Litwin (*Ruś prawosławna – Ruś unicka. Ruś kozacka – Ruś szlachecka. Ukraińskie antynomie w polskiej i ukraińskiej historiografii wczoraj i dziś*), prof. Andrzej Stelmach (*Współpraca Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z uczelniami ukraińskimi w obliczu pełnoskalowej agresji rosyjskiej – doświadczenia i perspektywy*), prof. Stanisław Stępień (*Przemysł – miasto na granicy w obliczu rosyjskiej agresji na Ukrainę*), dr Tomasz Matuszak (*Archiwum Państwowe w Piotrkowie-Trybunalskim – współpraca polsko-ukraińskiego środowiska archiwalnego przed i po agresji Rosji na Ukrainę – wybrane aspekty*), prof. Olga Morozowa (*Stosunki ukraińsko-polskie w kontekście rosyjskiej inwazji na Ukrainę (2022–2024): przykłady solidarności i współpracy (aspekt naukowy)*).

1 Informacja z oficjalnej strony Ambasady Ukrainy w Rzeczypospolitej Polskiej na portalu Facebook z 11.04.2024 r., www.facebook.com/groups/331007924399854/permalink/1717828775717755 [dostęp 11.04.2024].

2 Z wystąpienia Oleksandra Czerewka 11.04.2024 r.

Uroczystą część wydarzenia zakończyła prezentacja wystawy „Aby moje «Kocham Cię» nie dotarło za późno. Listy dzieci z czasów wojny”, przygotowanej przez Muzeum Dzieci Polskich – ofiar totalitaryzmu w Łodzi i poświęconej tragicznym losom dzieci polskich podczas II wojny światowej i dzieci ukraińskich w czasie trwającej wojny Rosji z Ukrainą. Współautorką wystawy była prof. Morozowa.

Podczas pierwszej części dyskusji, pt. „Stosunki polsko-ukraińskie na przestrzeni wieków: interpretacje z przeszłości i teraźniejszości” (moderatorka – dr hab Katarzyna Błachowska), zaprezentowali swoje referaty: Oleksandr Hołowko *Misce i rol' političnih i vijs'kovih soŭziv u vidnosinah Rusi i Pol'si v XI – peršij polovini XIII st. (Miejsce i rola sojuszy polityczno-wojskowych w stosunkach Rusi z Polską w XI – I poł. XIII w.)*, Dmytro Hordijenko *Hristiânizaciâ Pol'si ta Ukraïni-Rusi: podïbne ta vidminne (Chryścianizacja Polski i Ukrainy-Rusi: podobieństwa i odmienności)*, Katarzyna Błachowska *Odrębność epoki halickiej w dziejach Ukrainy i całej wschodniej Europy – Stefana Tomaszewskiego interpretacja ukraińskiej historii (do 1340 r.)*, Nadia Khalak *Vnesok ukraïns'kogo iŭtorika Stepana Tomašivs'kogo (1875–1930) u formuvannâ koncepcii pol's'ko-ukraïns'kih vidnosin u mižvoënnij period (Wkład ukraińskiego historyka Stepana Tomaszewskiego (1875–1930) do kształtowania się koncepcji stosunków polsko-ukraińskich w okresie międzywojennym)*, Larysa Lewczenko *Biblijni tovaristva na terenah Ukraïni ta Pol'si âk ob'ëdnavčij duhovnij činnik nacij v umovah vidsutnosti deržavnosti: počatok XIX st. (Towarzystwa biblijne na Ukrainie i w Polsce jako jednoczący duchowy czynnik nacji w warunkach braku państwowości na początku XIX w.)*, Bohdan Hud *Przemoc zrodzona przez przemoc. Chłopi i relacje polsko-ukraińskie w XIX – pierwszej połowie XX w. na Ukrainie Prawobrzeżnej*, Waleria Tsubenko *Polski ruch kobiecy w ukraińskich miastach: walka o równouprawnienie polityczne (1882–1917)*.

W drugim panelu, pt. „Badania nad relacjami polsko-ukraińskimi w Polsce i Ukrainie do wybuchu pełnoskalowej wojny rosyjsko-ukraińskiej 24 lutego 2022 r.” (moderator – prof., dr hab. Witalij Telwak), wystąpili: Ihor Hyrycz *Či mav Antonovič vibir brati či ne brati učast' u pol's'komu povstanni 1863 r. (Czy Antonowycz miał wybór, brać albo nie brać udziału w powstaniu polskim 1863 r.)*, Witalij Telwak *Mihajlo Gruševs'kij ta pol's'ka profesors'ka korporaciâ L'vivs'kogo universitetu: miž spivpraceû ta konfliktami (Mychajło Hruszewski i polska profesorska korporacja Uniwersytetu Lwowskiego: między współpracą a konfliktami)*, Mychajło Nesterenko *Mihajlo Gruševs'kij u dzerkali pol's'koj publicystiki počatku XX st. (Mychajło Hruszewski w zwierciadle polskiej publicystyki początku XX w.)*, Jurij Drabczuk *Mihajlo Gruševs'kij ta pol's'kij suspil'no-političnij ruh v Galičini na zlamy XIX–XX st.: sučasni iŭtoriografični obrazi (Mychajło Hruszewski a polski ruch społeczno-polityczny w Galicji na przełomie wieków XIX i XX: współczesne obrazy historiograficzne)*, Lubomyr Dutko *Pol's'koznavčï studii Mihajla Gruševs'kogo v sučasnomu iŭtoriografičnomu osmiŭslenni (Studia polskie nad Mychajłem Hruszewskim we współczesnym rozważaniu historiograficznym)*, Rafał Terszak *Współczesna historiografia ukraińska a problemy stosunków polsko-ukraińskich: zagadnienia ogólne*, Władysław Kronhaus *Vidobražennâ pol's'ko-ukraïns'kih vzaëmin mižvoënnogo času u modifikovanij škil'nij navčaľ'nij programi iŭtegrovanogo kursu „Iŭtoriâ: Ukraïna i sviť” dlâ učniv iŭtoričnogo profilû” (Odzwierciedlenie stosunków polsko-ukraińskich okresu międzywojennego w zmodyfikowanym programie nauczania szkolnego zintegrowanego kursu „Historia: Ukraina i świat” dla uczniów profilu historycznego)*.

W ramach trzeciej sekcji, pt. „Relacje polsko-ukraińskie po rozpoczęciu pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę” (moderator – dr Piotr Kroll), swoje referaty wygłosili: Serhij Trojan i Alła Kyrydon *Ukrains'ko-pol's'ki vidnosini v umovah povnomasštabnoï agresii Rosii proti Ukraini (2022–2024 rr.) (Stosunki ukraińsko-polskie w warunkach pełnoskalowej agresji Rosji przeciwko Ukrainy (2022–2024))*, Elżbieta Lesiewicz *Współpraca Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM z uczelniami ukraińskimi w obliczu pełnoskalowej agresji rosyjskiej – równość, różnorodność, (re)integracja*, Svitlana Soroka *Konsekwencje społeczno-gospodarcze dla Ukrainy i Polski związane z masową migracją obywateli Ukrainy po 24 lutego 2022 r.*, Olga Gaidai i Natalia Trifonova *Numizmatična produkcîa Nacional'nogo banku, vipušena pid čas povnomasštabnogo vtorgnennâ Rosii v Ukraïnu 24 lûtogo 2022 r.: osoblivostî ta perspektivi ukrains'ko-pol's'koï spivpracî (Produkcja numizmatyczna banku narodowego, wyemitowana podczas pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 r.: specyfika i perspektywy współpracy ukraińsko-polskiej)*, Ljubow Krupnyk *Spivpracâ Ukrains'koï Gel'sins'koï spilki z pol's'koû „Solidarnistû” (Współpraca Ukraińskiego Związku Helsińskiego z polską „Solidarnością”)*, Switłana Lizakowska *Pol's'ko-ukrains'ka spivpracâ u sferi rozvitku gromadâns'kogo suspil'stva pislâ rosij's'koï ìnvazii v Ukraïnu 24.02.2022 r. (Współpraca polsko-ukraińska w dziedzinie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego po rosyjskiej inwazji na Ukrainę 24 lutego 2022 r.)*, Ludmiła Krywa *Z doświadczeń organizacji współpracy naukowej i wymiany studenckiej polsko-ukraińskiej podczas wojny rosyjsko-ukraińskiej*.

W czwartym panelu, pt. „Stosunki polsko-ukraińskie na przestrzeni wieków: interpretacje z przeszłości a teraźniejszość” (moderator – dr Nadia Khalak), zostały zaprezentowane wystąpienia: Olhi Barvinok *Ukrainskie zaangażowanie hr. Michała Tyszkiewicza (1857–1930)*, Liubowi Żwanko *Polscy uchodźcy Pierwszej wojny światowej w Charkowie (1915–1918)*, Marka Mikołajczyka *Państwa Ententy wobec konfliktu polsko-ukraińskiego w Galicji Wschodniej w latach 1918–1919*, Władysława Wierstiuka *Ukrains'ki aspekti pol's'ko-sovêts'koï vijni 1920 r.: vid Varšavi do Kiêva (Ukrainskie aspekty wojny polsko-sowieckiej 1920 r.: od Warszawy do Kijowa)*, Wołodymyra Komara *Pol's'ko-ukrains'ki vzaêmini v umovah rosij's'koï agresii v 20-h rr. XX st. (Stosunki polsko-ukraińskie w warunkach agresji rosyjskiej w latach 20. XX w.)*, Tadeusza Pawła Rutkowskiego *Rząd Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie wobec kwestii Ukraińców – obywatele polskich w ZSRR (VIII 1942–IV 1943)*, Liliï Cyganenko *Polâki Pivdennoï Bessarabii ta radâns'ka vlada: ślâh represij ì deportacij (červen' 1940–lipen' 1941 rr. (Polacy Besarabii Południowej a władza radziecka: droga represji i deportacji (czerwiec 1940–lipiec 1941 r.))*, Wiktora Drozdowa *Formuvannâ obrazu Pol'šî v radâns'kij presi na aneksovanih zahidnoukrains'kih zemlâh (1939–1941 rr.) (Kształtowanie wizerunku Polski w prasie radzieckiej na zaanektowanych ziemiach zachodnio-ukraińskich (1939–1941))*.

W piątej części obrad, pt. „Badania nad relacjami polsko-ukraińskimi w Polsce i Ukrainie do wybuchu pełnoskalowej wojny rosyjsko-ukraińskiej 24 lutego 2022 r.” (moderator – prof. Natalia Zemzyulina), zostały wygłoszone referaty: Oleksandra Karabina *Ukrainci ta polâki na terenah Peršoi svitovoï vijni (istorična retrospektiva) (Ukraińcy i Polacy na terenach I wojny światowej (retrospektywa historyczna))*, Natalii Zemzyulinej *Osoblivostî ukrains'ko-pol's'kih naukovih vidnosin do povnomasštabnogo rosij's'kogo vtorgnennâ v Ukraïnu (Specyfika ukraińsko-polskich relacji naukowych przed pełnoskalową inwazją rosyjską na Ukrainę)*, Serhija Pasiecznika *Ideâ Mižmor'â ì ii apologeti v Ukraïni ta Pol'šî*

(*Idea Międzymorza i jej apologeci na Ukrainie i w Polsce*), Wołodymyra Nakonecznego *Pol's'ko-ukraïns'ki vzaêmîni u receptivnomu dzerkali časopisu „Naš lemko”* (*Stosunki polsko-ukraïnskie w receptywnym zwierciadle czasopisma „Nasz Łemko”*), Swittiany Halczenko *Rozvitok ukraïns'kopol's'kogo mižregional'nogo ta transkordonnogo spivrobotnictva do 24 lûtogo 2022 r.* (*Rozwój ukraïnsko-polskiej współpracy międzyregionalnej i transgranicznej do 24 lutego 2022 r.*), Tetiany Tereszczenko i Denisa Krawczenka *Osoblivosti spivpraci deržav Lûblins'kogo trikutnika piślâ počatku širokomasštabnogo vtorgnennâ Rosii v Ukraïnu* (*Specyfika współpracy państw Trójkąta Lubelskiego po rozpoczęciu pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę*), Jehora Zemzyulina *Transkordonna spivpracâ Ukraïni ta Pol'si (2014–2024 rr.)* (*Współpraca transgraniczna Ukrainy i Polski (2014–2024)*), Wiktorii Kirejewej *Naukova spivpracâ Čerkas'kogo nacional'nogo universitetu im. Bogdana Hmel'nic'kogo ta pol's'kih universitetiv v umovah povnomasštabnoï rosij's'koï agresii* (*Współpraca naukowa Czerkaskiego Uniwersytetu Narodowego im. Bohdana Chmielnickiego i polskich uniwersytetów w warunkach pełnoskalowej rosyjskiej agresji*).

W trakcie szóstej sekcja, pt. „Dokumentowanie rosyjskich zbrodni wojennych po 24 lutego 2022 r.” (moderatorka – dr Elżbieta Kwieczyńska), zaprezentowali swoje badania: Yuliana Palagnyuk *All the Faces of the First Lady: The Media Coverage of Olena Zelenska in Poland and Ukraine During the War* (*Wszystkie oblicza Pierwszej Damy: wizerunek Oleny Zefenskiej w polskich i ukraïnskich mediach w czasie wojny*), Aneta Kosin *Rola sztuki plakatu w kształtowaniu świadomości zbiorowej w kontekście stosunków polsko-ukraïnskich*, Olga Morozowa i Anna Lefèvre *The Process of Identification of Ukrainians in the Context of Russian Aggression: Parallels with Polish and Irish* (*Proces identyfikacji Ukraïnców w kontekście rosyjskiej agresji: paralele z Polską i Irlandią*), Piotr Kroll i Uliana Rudas *Relacje polsko-ukraïnskie w ramach przebudowy globalnego systemu międzynarodowego*, Natasza Lubik-Reczek *Opinie i postawy studentów polskich uczelni wobec wojny na Ukrainie*, Olena Szypotiłowa *Pol's'ka presa šodo rosij's'koï agresii proti Ukraïni protâgom lipnâ 2014 r. – sičnâ 2015 r. na materialah „Gazeta Wyborcza” ta žurnalu „Tygodnik Powszechny”* (*Polska prasa wobec rosyjskiej agresji na Ukrainę w ciągu lipca 2014 r.–stycznia 2015 r. na podstawie materiałów „Gazety Wyborczej” i „Tygodnika Powszechnego”*), Iwan Feczko *Ukraïns'ko-pol's'ka spivpracâ šodo vidbudovi Ukraïni: možlivosti ta vikliki* (*Współpraca ukraïnsko-polska wobec odbudowy Ukrainy: szanse i wyzwania*), Piotr Lizakowski *Polish-Ukrainian Cooperation in the Field of Health Security after 24 February 2022* (*Współpraca polsko-ukraïnska w dziedzinie ochrony zdrowia po 24 lutym 2022 r.*), Konstantyn Kartuzow *Dosvid deržavnogo arhivu Mikolaïvs'koï oblastì u zbereženni arhivnih fondiv v umovah voënnih konfliktiv* (*Doświadczenia archiwum państwowego obwodu miłojajowskiego w ochronie zasobów archiwalnych w warunkach konfliktów zbrojnych*).

Ostatnie dwie sekcje odbyły się 12 kwietnia 2024 r. W siódmym panelu, pt. „Badania historyczne i dokumentowanie zbrodni wojennych na Ukrainie w kontekście rosyjskiej agresji. Możliwości współpracy polskich i ukraïnskich naukowców” (moderator – prof. Olga Morozowa), zostały zaprezentowane wystąpienia: Bartosza Hordeckiego *Współpraca Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z uczelniami ukraïnskimi w obliczu pełnoskalowej agresji rosyjskiej – siła empatii i praca pamięci*, Oksany Kaliszczuk *Gendernij vimir rosij's'ko-ukraïns'koï vijni: social'nij portret biženok i volonterok v Respublicì Pol'sa* (*Wymiar płciowy wojny rosyjsko-ukraïnskiej: portret społeczny uchodźczyń i wolontariuszek w Rzeczpospolitej Polskiej*), Elżbiety

Kwiecińskiej *Idee polskiej i ukraińskiej „misji cywilizacyjnej” wobec Rosji jako sprzeciw antyimperialny*, Mykoły Łytwny *Novitnâ rosij's'ko-ukraïns'ka vijna: interpretacijni vikliki ukraïns'koï ta pol's'koï istoriografii (Najnowsza wojna rosyjsko-ukraińska: interpretacyjne wyzwania historiografii ukraińskiej i polskiej)*, Antoniny Kozyrskiej *Stan stosunków polsko-ukraińskich w opinii społecznej w Polsce i na Ukrainie po rosyjskim ataku w 2022 r.*, Leonida Zaszkilniaka i Romana Martynczuka *Dinamika vzaêmnoi recepcii ukraïnciv i polâkiv unaslidok povnomasštabnoi rosij's'ko-ukraïns'koï vijni (Dynamika wzajemnej recepcji Ukraińców i Polaków w wyniku pełnoskalowej wojny rosyjsko-ukraińskiej)*, Ludmiły Bożuk i Łesi Chaleckiej *Îniciativne dokumentuvannâ podij rosij's'ko-ukraïns'koï vijni (2022–2024 rr.) deržavnimi arhivami Ukraïni: vzaêmodiâ z pol's'kimi partnerami (Inicjatywa dokumentowania wydarzeń wojny rosyjsko-ukraińskiej (2022–2024) przez archiwa państwowe Ukrainy. Interakcje z polskimi partnerami)*, Serhija Adamowicza *Prikarpat's'kij nacional'nij unîversitet im. Vasilâ Stefanika: vid peredači pol's'koï gumanitarnoi dopomogi do dokumentuvannâ ta doslidžennâ voënnih zločiv (Przykarpacki Uniwersytet Narodowy im. Wasyla Stefanyka: od przekazania polskiej pomocy humanitarnej do dokumentowania i badania zbrodni wojennych)*.

Wreszcie w ramach kończącej konferencję sekcji ósmej, pt. „Relacje polsko-ukraińskie w zakresie bezpieczeństwa narodowego po 24 lutym 2022 r.” (moderatorka – dr Olga Gaidai), jej uczestnicy i goście wysłuchali wystąpień: Lubomira Chachuły *Rosij's'ki zločini šodo galic'kih muzeiv na počatku Drugoi svitovoi vijni: sučasni istorični paraleli j pol's'ko-ukraïns'ka solidarist' (Zbrodnie rosyjskie przeciwko muzeom galicyjskim na początku II wojny światowej. Współczesne paralele historyczne i solidarność polsko-ukraińska)*, Oleksiya Tretyaka *Pol's'ko-ukraïns'ka bezpekova spivpracâ pid čas rosij's'ko-ukraïns'koï vijni: vikrittâ fejkiv rosij's'koï propagandi (Polsko-ukraińska współpraca w zakresie bezpieczeństwa w czasie wojny rosyjsko-ukraińskiej: demaskowanie fałszerstw propagandy rosyjskiej)*, Andrzeja Bonusiaka *Polacy w ATO i wojnie rosyjsko-ukraińskiej*, Serhija Rubana *Osoblivosti ukraïns'ko-pol's'kih vidnosin u sferi bezpeki pislâ 24 lûtogo 2022 r. (Specyfika stosunków ukraińsko-polskich w dziedzinie bezpieczeństwa po 24 lutego 2022 r.)*, Ihora Huraka *Vikliki dlâ ukraïns'ko-pol's'kogo strategičnogo dialogu v umovah širokomasštabnoi rosij's'koï agresii proti Ukraïni (Wyzwania dla ukraińsko-polskiego dialogu strategicznego w warunkach pełnoskalowej agresji rosyjskiej na Ukrainę)*, Piotra Krzykowskiego *Wsparcie ukraińskich uchodźców wojennych przez Polskę. Pomoc instytucjonalna i publiczna*, Kostyantyna Iwangorodskiego *Memorial'ne zakonodavstvo âk zasib normalizacii istoričnoi politiki Ukraïni ta Pol'si na sučasnomu etapî (Memorialne ustawodawstwo jako sposób normalizacji polityki historycznej Ukrainy i Polski na współczesnym etapie)*, Ryszarda Ziemby *Perspektywy zakończczenia agresji Rosji na Ukrainę*.

Wystąpienia uczestników konferencji były różnorodne i wywołały burzliwe dyskusje. Zostały poruszone kwestie stosunków ukraińsko-polskich na przestrzeni wieków, kształtowania się tożsamości narodowej Ukraińców, roli jednostki w historii Polski i Ukrainy, oporu antyimperialistycznego, wolontariatu i migracji podczas wojny, współpracy organizacji ukraińskich i polskich, edukacji i działalności instytucji oświaty, pomocy międzynarodowej dla Ukraińców na różnych poziomach, roli sztuki w kształtowaniu świadomości zbiorowej w kontekście rozwoju stosunków polsko-ukraińskich, doświadczenia archiwów i muzeów w ochronie dokumentów i artefaktów w warunkach konfliktów zbrojnych, sytuacji bezpieczeństwa Ukrainy i Polski, zbrodni i propagandy rosyjskiej, współpracy polsko-ukraińskiej itp.

Ożywioną dyskusję wywołało zwłaszcza wystąpienie prof. Ryszarda Zięby o możliwych scenariuszach zakończenia wojny na Ukrainie. Naukowcy z Ukrainy wyrazili solidarną pozycję w sprawie wsparcia państwowego kursu na rzecz odzyskania terytoriów ukraińskich i przywrócenia pełnej suwerenności państwowej i integralności terytorialnej Ukrainy.

W podsumowaniu dyskusji prof. Morozowa podziękowała uczestnikom za ich udział w konferencji i wygłoszenie swoich referatów, a administracji Uniwersytetu Warszawskiego i partnerom za możliwość realizacji tak ważnego wydarzenia naukowego. Wyraziła także swoją wdzięczność wszystkim innym osobom i instytucjom, które pomogły w realizacji tego przedsięwzięcia. Badaczka podkreśliła, że wraz z początkiem pełnoskalowej rosyjskiej agresji na Ukrainę 24 lutego 2022 r. stosunki ukraińsko-polskie osiągnęły inny poziom, zaczęła nabierać kształtu nowa karta wspólnej historii Ukrainy i Polski. Niezwykle ważne jest, aby nie stracić tej wyjątkowej szansy na rozwój stabilnej, silnej i postępowej współpracy ukraińsko-polskiej.

Konferencja naukowa „Stosunki polsko-ukraińskie wobec rosyjskiej agresji na Ukrainę: konteksty historyczne i współczesne” stała się ważną płaszczyzną wymiany poglądów badaczy różnych dziedzin nauki i przyczyniła się do dalszego badania poruszanego problemu. Pokonferencyjne referaty będą opublikowane w czasopiśmie naukowym „Bulletin of the Cherkasy University. Historical Sciences”.

Olga Morozowa
Uniwersytet Warszawski
Czerkaski Uniwersytet Narodowy im. Bohdana Chmielnickiego
ORCID 0000-0002-4627-2189